

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

közbenső ítélete

Az ügy száma: Gfv.III.30.418/2023/4.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Bajnok István előadó bíró

Dr. Gáspár Mónika bíró

Salamonné dr. Piltz Judit bíró

Dr. Zumbók Péter bíró

Az I. rendű felperes: felperes1

Az I. rendű felperes képviselője: dr. Szepesházi Péter ügyvéd cím1

A II. rendű felperes: felperes2

A II. rendű felperes képviselője: felperes3 cím2

A III. rendű felperes: felperes3 cím2

A IV. rendű felperes: felperes4

A IV. rendű felperes képviselője: felperes3 cím2

Az alperes: alperes1

Az alperes képviselője: Nagy és Kiss Ügyvédi Iroda cím3

A per tárgya: devizaalapú kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Veszprémi Törvényszék 1.Pf.20.093/2023/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Veszprémi Járásbíróság 5.P.21.308/2022/3-I.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartja.

A közbenső ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az I. rendű felperes, mint adós és zálogkötelezett, a II-III-IV. rendű felperesek, mint adóstársak és az alperes között 2007. augusztus 7. napján CHF alapú szabad felhasználású jelzáloghitelre vonatkozó kölcsönszerződés jött létre egyenletes részletfizetéssel, hat hónapos kamatperiódussal. A szerződés szerint a bank az adósok részére 67.902 CHF összegű kölcsönt nyújt 240 hónap futamidőre. A szerződés III.1. pontjában a THM 6,92%-ban, a III.2. pont szerint az ügyleti kamat 5,99%-ban került meghatározásra. A szerződés IV.1. pontja

értelmében a havi összes kölcsöntörlesztési és kamatfizetési kötelezettség megállapítása a kölcsön futamideje alatt az ún. annuitás módszerével történik, mely szerint a kölcsön, valamint a kamat együttesen képezi a havi törlesztőrészletet. A IV.2. pont a havi törlesztőrészlet összegét 486,08 CHF-ben határozta meg, amely a IV.3. pont értelmében minden hónap 15. napjáig esedékes.

[2] A felperesek a szerződéskötés napján, azzal egyidejűleg aláírták a „Tájékoztatás a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól” szóló kockázatfeltárási nyilatkozatot is, melyben kijelentették, hogy a tájékoztatót elolvasták, azt megértették és tudomásul vették.

[3] A szerződés aláírását megelőzően az I-II. r. felperesek az alperes balatonfüredi fiókjának vezetőjével egyeztettek arról, hogy a felajánlott konstrukciók közül melyiket kívánják igénybe venni, ezen tájékoztatás során az ügyintézőhöz kérdésük nem volt. Az előzetes megbeszélés és a szerződés aláírása között legfeljebb egy hét telt el. A kölcsönszerződést még a szerződéskötés napján közjegyzői okiratba foglalták, amelyben a felperesek egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek.

[4] A perbeli kölcsönszerződést a felperesek szerződésszegő magatartása folytán 2017. október 19-én mondta fel az alperes, majd 2018-ban az adósokkal szemben a végrehajtás is megindult.

A kereseti kérelem és az alperes ellenkérelme

[5] A felperesek módosított keresetükben látszólagos tárgyi keresethalmazatként elsődlegesen annak megállapítását kérték, hogy köztük és az alperes között 2007. augusztus 7-én létrejött kölcsönszerződés és a szerződést tartalmazó közjegyző által kiállított közjegyzői okirat nem jött létre, és az alperes felé fennálló tartozásuk ennek következtében 1.962.293 forint. Másodlagosan – amennyiben a szerződés létrejötte megállapítható – a kölcsönszerződés és a közjegyzői okirat érvénytelenségének megállapítását, a szerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítását kérték azzal, hogy az alperes felé fennálló tartozásuk összege 5.887.742 forint.

[6] Másodlagos keresetük kapcsán arra hivatkoztak, hogy a szerződés a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 213. § (1) bekezdésének a) és e) pontja, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 205. § (3) bekezdése és a régi Hpt. 77. § (1) bekezdésének megsértése miatt, továbbá az árfolyamkockázatot a felperesekre terhelő szerződéses rendelkezések tisztességtelensége miatt érvénytelen. Érvelésük szerint a tájékoztatásból nem tűnik ki, hogy a törlesztőrészletek összege korlátozás nélkül, akár a többszörösre is megemelkedhet, az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, az árfolyamváltozás lehetősége valós, vagyis a hitel futamideje alatt is bekövetkezhet. Ezzel összefüggésben hivatkoztak arra is, hogy nem elegendő a fogyasztókat erről a kockázatról a szerződéskötéssel egyidejűleg tájékoztatni, hanem teljes részletességgel a szerződéskötés megkezdése előtt kellő időben kellett volna a részükre tájékoztatást adni.

[7] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, és elrendelte a felperesekkel szemben folyamatban lévő végrehajtási eljárások folytatását.

[9] Határozatának indokolásában megállapította, hogy a perbeli szerződés fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül.

[10] Az elsődleges kereseti kérelem kapcsán utalt arra, hogy egységes a bírói gyakorlat abban, hogy amennyiben a kölcsönszerződés aláírását követően a hitelező a főkötelezettségének, azaz a kölcsön folyósításának eleget tett, az adós pedig a törlesztési kötelezettségét megkezdte, nem lehet alappal hivatkozni a szerződés létre nem jöttére.

[11] A másodlagos – érvénytelenségi – kereset kapcsán alaptalannak találta a felperesek hivatkozását a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjaira, mivel a kölcsönszerződés a kölcsön összegét devizában pontosan megjelölte, és a 6/2013. PJE határozatban írt kiszámíthatóság követelményének is megfelel, az tartalmazza a törlesztőrészek havi összegét devizában, és a szerződéses feltételekből a törlesztőrészek mértéke is pontosan meghatározható.

[12] Az ÁSZF tisztességtelenségére alapított, a régi Ptk. 205/A. § (2) bekezdése szerinti érvénytelenségi kifogást azért találta megalapozatlannak, mert a felperesek nem tettek tényállítást arra, hogy mely általános szerződési feltétel tisztességtelenségét kéri megállapítani amiatt, hogy annak megtárgyalására nem került sor. Az elsőfokú bíróság úgy tekintette, hogy ilyen kifogásuk kizárólag az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó általános szerződési feltétellel összefüggésben került előterjesztésre.

[13] A felperesek ezen hivatkozásával összefüggésben utalt a 6/2013. PJE határozatra, mely szerint a devizaalapú kölcsönszerződés mint szerződéstípus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenére az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem érvénytelen. Az elsőfokú bíróság kitért az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-26/13., C-186/16. és C-51/17. számú ítéletében foglaltakra, utalva arra is, hogy a Kúria ezen EUB döntéseket követően is fenntartotta a 6/2013. és 2/2014. PJE határozatában írtakat, és azokat változatlanul irányadónak tekintette. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a szerződéshez kapcsolódó kockázatfeltáró nyilatkozatban foglaltak alapján egyértelműen felismerhető volt az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül a felperesek számára az árfolyamkockázat mibenléte. Nem gondolhatták alappal, hogy az árfolyam rájuk nézve kedvezőtlen változásának nincs reális valószínűsége, vagy bizonyos mértékben korlátozott. A felperesek személyes előadásuk során nem hivatkoztak arra, hogy az írásbelitől eltérő tájékoztatást kaptak volna az ügyintézőtől, ezért kizárólag az írásbeli tájékoztatás megfelelőségét vizsgálta. Utalt a Kúria Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatában foglaltakra is, megemlítve, hogy a perbelivel azonos árfolyamkockázati

tájékoztató kapcsán a Kúria már több ítéletében is e jogegységi határozat hozatalát követően is fenntartotta azt az álláspontját, hogy az mindenben megfelel a 2/2014. PJE határozatban, valamint az EUB vonatkozó joggyakorlatában előírtaknak.

[14] Ezt követően azt vizsgálta, hogy az egyébként megfelelő tartalmúnak minősülő árfolyamkockázati tájékoztatást a felperesek kellő időben megkapták-e, hogy azt megismerhessék, és áttanulmányozzák. Ennek kapcsán utalt arra, hogy az eset összes körülményeit mérlegelve kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy a kellő idő követelménye teljesült-e (Gfv.VI.30.467/2020.).

[15] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperesek a perbeli szerződéskötést megelőzően pár nappal a fiókvezetővel előzetes megbeszélésen vettek részt, ahol lehetőségük volt kérdéseket feltenni, de az I. rendű felperes nyilatkozata szerint az árfolyamkockázat kapcsán semmilyen kérdést nem tettek fel. Ők szerették volna a kölcsönt felvenni, és ez volt számukra a lényeges. Elismerték, hogy az írásbeli árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatón az aláírásuk szerepel, ezzel összefüggésben is azonban az I. rendű felperes akként nyilatkozott, hogy lehet, hogy nem olvasta el, csak aláírta. Abból gondolja, hogy nem olvasta el, mert különben emlékezett volna a szövegére. Értékelési körbe vonta az elsőfokú bíróság azt a tényt is, hogy a felperesek személyes meghallgatásuk során a kellő idő hiányára nem tettek előadást, az eredeti keresetlevélben sem volt ilyen hivatkozásuk, kizárólag jogi képviselő útján, a későbbiek során egészítették ki e hivatkozással a keresetüket. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság arra az álláspontra jutott, hogy a szerződéses feltételek megismerése a felperesek számára biztosított volt, annak a lehetőségével a saját elhatározásukból nem éltek.

[16] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy a felperesek és az alperes között 2007. augusztus 7-én kötött „CHF alapú, szabadfelhasználású jelzáloghitel egyenletes részletfizetéssel, hat hónapos kamatperiódussal” elnevezésű kölcsönszerződés érvénytelen. Mellőzte az elsőfokú ítélet végrehajtás folytatására és perköltségre vonatkozó rendelkezéseit azzal, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása tekintetében az elsőfokú bíróságnak az eljárást folytatnia kell.

[17] Rögzítette, hogy a felperesek fellebbezésükben már nem hivatkoztak az alperessel kötött kölcsönszerződés létre nem jöttére, és az érvénytelenségi okok közül – egyebek között – a régi Hpt. keresetben hivatkozott rendelkezéseinek a megsértésére sem. Ezért a másodfokú bíróság ezen érvénytelenségi okok vizsgálatára részletesen nem tért ki, csak utalt arra, hogy ezek tekintetében az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával egyetértett. A felperesek fellebbezésükben az általuk felhozott érvénytelenségi okok közül kizárólag az elsőfokú bíróság azon elutasító rendelkezését sérelmezték, amely az árfolyamkockázatról való tájékoztatás megfelelő voltát, és kellő időben megtörténtét állapította meg, így a másodfokú eljárás tárgyát is csak a felperesek ezen érvénytelenségi hivatkozása képezte.

[18] A másodfokú bíróság teljes egészében egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a 6/2013. PJE és 2/2014. PJE, továbbá a felperesek által hivatkozott és elsőfokú ítéletben részletesen elemzett C-26/13., C-186/16., C-51/17. számú EUB döntések alapján is megállapítható, hogy az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó,

azaz a felperesek számára az árfolyamkockázat mibenléte egyértelműen felismerhető volt. A felperesek az írásbelitől eltérő, banki ügyintézőtől származó szóbeli tájékoztatásra nem hivatkoztak, előadásuk szerint az árfolyamkockázat témakört a személyes megbeszélés kapcsán nem is érintették. Helyesen utalt az elsőfokú ítélet arra is, hogy az alperesnek a perbelivel megegyező árfolyamkockázati tájékoztatóját Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatát követően is vizsgálta a Kúria, és annak megfelelő voltát több ítéletében is megállapította.

[19] Ezt követően azt vizsgálta a másodfokú bíróság, hogy az érthető és világos tájékoztatást tartalmazó árfolyamkockázati tájékoztató kellő időben megadottnak tekinthető-e a felperesek számára. Ennek kapcsán abból indult ki, hogy a szerződéskötést megelőzően a felperesek egyszer találkoztak a hitelt nyújtó pénzintézet bankfiókjának vezetőjével, ahol arról kaptak tájékoztatást, hogy milyen típusú kölcsön felvételére van lehetőségük, és hogy a különböző szerződéses konstrukciókban a felvenni szándékozott összeg után milyen havi törlesztőrészletet kell várhatóan megfizetniük. A felperesek személyes előadása szerint árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás számukra szóban nem történt, és a szóbeli megbeszélés tartalma ma már nem is bizonyítható.

[20] Értékelési körébe vonta a másodfokú bíróság azt is, hogy a peres iratoknál nem volt fellelhető a felperesek írásbeli hitelkérelme, és ha volt is ilyen, akkor az esetleg tartalmazott-e az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást, illetve hogy a szerződéskötést megelőzően hány nappal került aláírásra. Mindezekre figyelemmel megítélése szerint csak azt lehetett megállapítani, hogy mind a kölcsönszerződés, mind az árfolyamkockázatra történő tájékoztató aláírása, továbbá a kölcsönszerződés közjegyzői okiratba történő foglalása ugyanazon a napon történt. Utalt az elsőfokú ítélet indokolásában is hivatkozott a Kúria Gfv.VI.30.467/2020. számú eseti döntésében írtakra annak kapcsán, hogy a bíróságnak mely körülményeket kell mérlegelnie, amikor abban foglal állást, hogy az egyébként tisztességesnek minősülő tájékoztatás kellő időben történt-e meg a fogyasztó irányába, így figyelembe kell venni, hogy a tájékoztatást a fogyasztó mikor kapta meg, kötött-e korábban devizaalapú szerződést, és a szerződéskötés során milyen magatartást tanúsított.

[21] Az I. rendű felperes személyes előadása során nem vitatta, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozaton a felperesek aláírása szerepel, állítása szerint azonban azt nem olvasták el, mely mulasztást az elsőfokú bíróság a felperesek terhére értékelt. Ugyancsak a terhükre értékelte az elsőfokú bíróság, hogy a keresetük ilyen tartalmú hivatkozást eredetileg nem tartalmazott, csak azt követően tették meg a kellő idő hiányára történő kifogásukat, hogy perbeli képviselőjükkel ügyvédet bíztak meg. A másodfokú bíróság álláspontja szerint azonban az árfolyamkockázati tájékoztató elolvasásának hiányát nem lehet a fogyasztóra terhelni egy olyan szituációban, ahol szinte egyidőben történik a kölcsönszerződés, az árfolyamkockázati tájékoztató aláírása, továbbá a közjegyző előtt az egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat aláírása is. Nem várható el egy ilyen helyzetben, hogy a felperesek egy kétoldalas árfolyamkockázati tájékoztatót részletesen elolvassanak és a többi többoldalas szerződéssel együtt értelmezzenek, illetve ha valami abból nem világos számukra, azzal kapcsolatban kérdéseket tegyenek fel. Az árfolyamkockázati tájékoztató el nem olvasása akkor róható mulasztásként a fogyasztó terhére, ha azt a szerződéskötést megelőzően pár nappal, az esetek többségében a hitelkérelem aláírásával egyidejűleg megkapja, mégsem fordít kellő időt, energiát annak áttanulmányozására. A felperesek javára értékelt továbbá azt a körülményt is, hogy előadásuk szerint a perbeli volt az első devizaalapú kölcsönszerződésük, amit az alperes sem vitatott. Ebből eredően ez volt az első alkalom, amikor az árfolyamkockázat mibenlétére

vonatkozóan tájékoztatást kaphattak volna, mely tájékoztatás szóbeli megtörténte nem bizonyított, az írásbeli tájékoztatás elolvasására, értelmezésére pedig nem állt kellő idő rendelkezésükre.

[22] Nem lehetett a felperesek terhére értékelni azt sem, hogy a személyesen benyújtott keresetükben a „kellő idő hiányára” még nem hivatkoztak, csak arra, hogy általánosságban nem kaptak az árfolyamkockázatról megfelelő tájékoztatást. Az alperesi ellenkérelem benyújtását követően ugyanis képviselőjükkel ügyvédet bíztak meg, aki már az ellenkérelmet követő első beadványában, még a perfelvételi szakban megtette hivatkozását a kellő idő hiányára, így még a perfelvételi tárgyalást megelőzően ezen érvénytelenségi okkal a kereset kiegészült. Emiatt nem állapítható meg, hogy a per során következetesen ne tartottak volna ki ezen érvelésük mellett. Az I. rendű felperes személyes meghallgatása során ugyan erre a tényre nem tett tényállítást, de az időpontot az aláírt írásbeli dokumentumok egyértelműen igazolják, személyes nyilatkozata pedig következetes volt abban, hogy a szerződéskötést megelőző egyszeri szóbeli megbeszélésen az árfolyamkockázatról nem beszéltek. Mindezeket együttesen mérlegelve jutott a másodfokú bíróság arra az álláspontra, hogy bár az alperes által írásban nyújtott árfolyamkockázati tájékoztatóból a felperesek számára a devizalapú kölcsönszerződés kockázata világos és érthető kellett volna hogy legyen, annak megismerésére azonban nem állt kellő idő rendelkezésükre, mert a tájékoztatást csak a szerződéskötés napján, a többi okirat aláírásával egyidőben, azok között nem kiemelten aláírandó dokumentumként kapták meg.

[23] A másodfokú bíróság ezen eltérő jogi álláspontja folytán az elsőfokú ítéletet az érvénytelenség körében megváltoztatta a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdésére utalással a Pp. 383. § (4) bekezdése és 341. § (4) bekezdésére alapján, és közbenső ítéletet hozott.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[24] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős közbenső ítélet sérti a régi Ptk. 205. § (3) bekezdését, 209. § (1), (2), (4) és (5) bekezdéseit, 209/A. § (2) bekezdését, a régi Hpt. 203. § (6)-(7) bekezdéseit, valamint a Pp. 279. § (1) bekezdését.

[25] Előadta, hogy a jogerős közbenső ítélet a szerződés érvénytelenségét kizárólag a szerződéses kockázatfeltárás nem megfelelő időbeliségére alapította, mely megállapítása álláspontja szerint jogszabálysértő. A Kúria a tájékoztatás megfelelő időbeliségével kapcsolatosan több ítéletében is állást foglalt már, amelynek lényege, hogy az adott egyedi ügy összes körülményét mérlegelve állapítható meg, hogy a szerződéskötéssel azonos napon nyújtott tájékoztatás megfelelőnek minősül-e. Elsődlegesen rögzítette, hogy az árfolyamkockázati tájékoztatás – tartalma szerint, a régi Hpt. előírásainak megfelelően – megelőzte a szerződés aláírását annak szövegéből következően.

[26] A jogerős közbenső ítélet a szerződés megkötésének körülményeit álláspontja szerint tévesen mérlegelte, ezért téves jogkövetkeztetésre jutott, amikor a szerződés érvénytelenségét állapította meg. A perbeli esetben ugyanis megállapítható, hogy a felperesek a szerződés megkötése során nem tanúsították a tőlük minimálisan elvárható figyelmet és körültekintést, amikor a kockázatfeltáró nyilatkozatot nem olvasták el, ezért azzal kapcsolatban kérdéseket sem tettek fel, így a szerződés aláírása előtt a megfelelő tartalmú tájékoztatás ellenére annak kockázatait nem is voltak képesek mérlegelni.

[27] A 2/2012. (XII.10.) PK vélemény szerint a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, az együttműködési kötelezettségnek megfelelően elvárható az adósoktól, hogy a nagy összegű és hosszabb távra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjanak a szerződés megkötése előtt. A szerződési feltételeket tartalmazó okiratokat – az átlagfogyasztótól elvárható gondossággal – át kell tanulmányozniuk, és ha a szerződésben olyan rendelkezéseket észlelnek, amelyeket nem értenek, megfelelő magyarázatot igényelhetnek. A jogerős közbenső ítélet ezzel szemben azt állapította meg, hogy nem volt elvárható a felperesektől, hogy a valójában csak egy oldal terjedelmű kockázatfeltáró nyilatkozatot elolvassák, és adott esetben azzal kapcsolatosan kérdéseket tegyenek fel. A kockázatfeltáró nyilatkozat – mivel az abban foglalt tájékoztatás megadása az alperesnek a régi Hpt. rendelkezései alapján jogszabályi kötelezettsége volt – a szerződéses tartalommal egyező jelentőséggel bírt, ezért a jogerős közbenső ítélet lényegében azt állítja, hogy a felpereseket semmilyen felelősség nem terheli azzal kapcsolatosan, hogy elolvassák-e azt a szerződést, amelyet aláírnak. Ezen érvelés nem lehet megalapozott, helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor a felperesek e hanyag magatartását a terhükre értékelte, a jogerős közbenső ítélet ettől eltérő megállapítását pedig „abszurdnak és a józan ésszel” is ellentétesnek tartotta.

[28] Szintén helyesnek tartotta az elsőfokú ítélet azon megállapítását, hogy a felperesek személyes meghallgatásuk során a kellő idő hiányára nem hivatkoztak, ezért a másodfokú bíróság közbenső ítéletét „nem egy alaptalan, de következetes hivatkozásra, hanem csupán egy felvetésre alapozta”. A felperesek ugyanis semmilyen módon nem bizonyították azon állításukat, hogy ne állt volna a részükre megfelelő idő rendelkezésre ahhoz, hogy a szerződést, illetve az annak részét képező kockázatfeltáró nyilatkozatot elolvassák, áttanulmányozzák.

[29] Álláspontja szerint figyelembe kell venni a fenti felperesi állítás bizonyíthatatlanságán túl azt is, hogy a felperesek jogi képviselője nyilvánvalóan tisztában van azzal az ítélkezési gyakorlattal, amelynek alapján az alperesi kockázatfeltáró nyilatkozat a Kúria álláspontja szerint megfelelő tájékoztatást tartalmaz, és emiatt volt szükséges a kereset kiegészítése a fenti hivatkozással, amelyre a felperesek keresetükben nem is hivatkoztak.

[30] Hivatkozott a Kúria Pfv.I.21.338/2020/8. számú ítéletében foglaltakra is. Erre tekintettel álláspontja szerint „az, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatnak a szerződéskötéssel egyidejűleg történt aláírása megfelelő időben történt, nem eredményezi a vizsgált szerződéses feltétel tisztességtelenségét”, továbbá a felperesek azt sem igazolták, hogy ne állt volna részükre kellő idő rendelkezésre ahhoz, hogy a szerződést és az annak részét képező kockázatfeltáró nyilatkozatot elolvassák, tanulmányozzák.

[31] Figyelemmel arra, hogy a szerződéses kockázatfeltárás a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően megtörtént, továbbá a felperesek nem igazolták, hogy ne állt volna rendelkezésükre megfelelő idő a kockázatfeltáró nyilatkozat tanulmányozásához, ezért nem minősül tisztességtelen szerződési feltételnek a devizaalapú szerződésből eredő árfolyamkockázatnak az adós felperesek általi viselése, amiből következően a szerződés sem érvénytelen. Mindezek alapján a jogerős közbenső ítélet hibásan mérlegelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat és azokból helytelen következtetést vont le, ezért sérti a Pp. 279. § (1) bekezdését is.

[32] A felperesek hatályos felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[33] A Kúria előjáróban rögzíti, hogy Gf.3. sorszámú végzésével hívta fel a felpereseket arra, hogy a végzés kézhezvételét követő 15 napon belül terjesszék elő a felülvizsgálati ellenkérelmüket. Az I. rendű felperes jogi képviselője ezt a végzést 2023. október 21. napján vette át, ám felülvizsgálati ellenkérelmet a megadott határidő alatt nem terjesztett elő, nyilatkozatot kizárólag határidőn túl, a felülvizsgálati kérelem tárgyalására kitűzött tárgyaláson tett, mely nyilatkozata a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó Pp. 149. § (1) bekezdése alapján hatálytalan.

[34] A Kúria a jogerős közbenső ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és az ott megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[35] A Kúria az alperes felülvizsgálati kérelmében foglaltakkal szemben rögzíti, hogy a kölcsönszerződésben az árfolyamkockázatot a fogyasztókra hárító szerződéses rendelkezések világos és érthető voltát mind a tartalmi kellékek szempontjából, mind az időbeliség szempontjából, tehát, hogy kellő idő állt a fogyasztó rendelkezésére ezek megismerésére és megértésére, vita esetén, a polgári perben a fogyasztóval szerződő banknak, azaz a jelen esetben az alperesnek kellett bizonyítania.

[36] A perben eljáró másodfokú bíróság akként foglalt állást, az árfolyamkockázatot a fogyasztókra hárító szerződéses rendelkezések tartalmilag megfelelőek ugyan, ugyanakkor azok megismerését a bank kellő időben nem tette lehetővé, vagyis az árfolyamkockázati tájékoztatásra nem kellő időben került sor.

[37] A felülvizsgálati eljárás tárgyát kizárólag az képezte, hogy ez utóbbi kérdésben a jogerős közbenső ítélet helytállóan, jogszabálysértés nélkül foglalt-e állást.

[38] A Kúria következetes gyakorlata szerint a kellő idő annak biztosítását jelenti, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) (20) preambulumbekkezdésének, illetve melléklete 1.i) pontjának megfelelően a fogyasztó a szerződés megkötése előtt ténylegesen megismerhesse a szerződés összes feltételét, azok valós ismerete alapján dönthessen az

elfogadásáról (Kúria Gfv.30.237/2021/6.). Ennek fontosságára az EUB számos határozatában kitért (C-26/13. ítélet 67. és 70. pontok, C-186/16. 48.pont, C-126/17. sz. végzés 34. pont, C-51/17. 76.pont), anélkül azonban, hogy a kellő idő konkrét, objektív tartalmát meghatározta volna. Ezt értékelve a Kúria akként foglalt állást: önmagában abból a körülményből, hogy a fogyasztó a szerződéskötéssel egyidejűleg kapott tájékoztatást az árfolyamkockázatról, nem következik sem az, hogy a tájékoztatás nem felelt meg a tisztességes tájékoztatással szembeni elvárásoknak, sem az, hogy megfelelt (Gfv.VI. 30.467/2020/9.). E kérdés megítélése során az eset összes körülményét figyelembe véve, a rendelkezésre álló bizonyítékokat mérlegelve kell állást foglalni (Kúria Gfv.VII.30.286/2020/4.). Objektív előírás hiányában tehát azt, hogy kellő idő állt-e a fogyasztó rendelkezésére az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás alapján az ügylet kockázatainak megítélésére, az ügy egyedi körülményeit mérlegelve lehet megítélni (Gfv.VI.30.024/2022/3.).

[39] A Kúria következetes gyakorlata értelmében tehát a kellő idő hiánya önmagában, automatikusan, minden további körülmény figyelembevételével nélkül nem állapítható meg azért, mert a fogyasztó csak a szerződés aláírását megelőzően, a szerződés megkötésének napján kapta meg és írta alá az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást, hanem a konkrét jogvitában felmerült egyedi körülmények mérlegelésével lehet erről állást foglalni. A Kúria ezen gyakorlatának a hátterében az áll, hogy a deviza alapú kölcsönszerződések megkötését, aláírását – az érintett ügyek tényállásaiból megállapíthatóan – számos esetben (lakáscélú kölcsönök esetében szinte mindig) több hetes, néha több hónapos előkészítési folyamat előzte meg, amelynek során előfordulhatott, hogy – a szerződéskötést megelőző tárgyalások, megbeszélések keretében, a hitelkérelem benyújtásakor átvett okiratokban, tájékoztatókban stb. – a fogyasztó tudomására hozták az ügylethez kapcsolódó kockázatok megfelelő megértéséhez szükséges információkat. Előfordult a gyakorlatban az is, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés megkötésének voltak egyéb szerződéses előzményei (például a fogyasztó a korábbi deviza alapú kölcsönszerződése kiváltására kötött egy újabb deviza alapú kölcsönszerződést), azaz a fogyasztó nem először a későbbi szerződés megkötésekor szembesült az ilyen szerződésekben rejlő esetleges kockázatokkal, ezek között az árfolyamkockázatot a fogyasztókra terhelő tipikus szerződéses rendelkezésekkel, hanem eleve rendelkezett e körben saját tapasztalataira is figyelemmel a kockázatokra vonatkozó szükséges ismeretekkel, azokat nem az újabb kockázatfeltáró nyilatkozatból, annak aláírásakor szerezte vagy szerezhette volna meg. Ezekben az esetekben a szerződéskötéskor a kockázatfeltáró nyilatkozat aláírása valójában csak a dokumentálását, írásbeli rögzítését jelentette a fogyasztó által megelőzőleg ténylegesen már megismert kockázatok feltárásának.

[40] A kellő idő követelményének teljesülésének szempontjából lényeges ilyen jellegű előzmények azonban a jogerős közbenső ítélet helytálló megállapításai szerint a konkrét esetben egyáltalán nem voltak feltárhatók. Így a másodfokú bíróságnak – a felülvizsgálati kérelemben sem vitatott – helytálló megállapításai szerint a felperesek korábban nem kötöttek ilyen konstrukcióban szerződést, ezirányú tapasztalattal tehát egyáltalán nem rendelkeztek. A perbeli szerződést illetően nem álltak rendelkezésre a felperesek hitelkérelmével kapcsolatos okiratok, így nem rekonstruálható, hogy ennek kapcsán a felperesek bármilyen tájékoztatásban részesültek volna. Ezt meghaladóan a nem vitás tényállás szerint a felperesek és az alperes alkalmazottjának szerződéskötést megelőző egyetlen megbeszélésén sem került szóba az árfolyamkockázat mibenléte, annak telepítése.

[41] Az I. rendű felperes személyes meghallgatása során előadta, hogy nem emlékszik arra, hogy a külön íven szövegezett árfolyamkockázati tájékoztatást elolvasta-e, mert „egy

köteget raktak eléjük azzal, hogy minden oldalt alá kell írni.” Ilyen körülmények között, azaz az árfolyamkockázatra vonatkozó bármilyen szerződéses előzmény, továbbá megfelelő figyelemfelhívás hiányában valóban nem lehet a felperesek terhére értékelni a tájékoztató elolvasásának a hiányát, amikor valamennyi szerződéssel kapcsolatos okiratot lényegében egyidőben kellett elolvasni, értelmezni és aláírni. Az összetett szerződéses konstrukcióhoz kapcsolódó kockázatok feltárása ugyanis az időbeliség dimenziójában nem csupán a formális elolvasáshoz, hanem az értő olvasáshoz, a megértéshez szükséges idő és körülmények biztosítását követeli meg, ezt fejezi ki a kellő idő követelménye. A felperesek ezért az adott esetben a hibájukon kívül nem szembesülhettek megfelelő időben a szerződésben rejlő kockázatokkal, és azzal kapcsolatosan emiatt nem is lehettek abban a helyzetben, hogy a kérdéseiket megalapozottan feltegyék.

[42] Mindezek alapján pedig a jogerős közbenső ítélet az adott egyedi tényállás mellett a kellő idő követelményének teljesülése szempontjából figyelembe vehető valamennyi lényeges tény megfelelő értékelésével és mérlegelésével helytállóan, jogszabálysértés nélkül jutott arra az anyagi jogi következtetésre, hogy a perbeli esetben a felperesek nem kaptak megfelelő időben tájékoztatást az árfolyamkockázatot rájuk hárító szerződéses rendelkezésekről. Ennek alapján pedig helytállóan vont következtetést a vonatkozó szerződéses rendelkezés tisztességtelenségére és a perbeli kölcsönszerződés ezen okból fennálló érvénytelenségére.

[43] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős közbenső ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[44] Az alperes felülvizsgálati kérelme alaptalan volt, ugyanakkor a felperesek a felülvizsgálati eljárásban – joghatályos nyilatkozattal – a felülvizsgálati eljárási költségeiket nem számították fel, ezért arról a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó Pp. 82. § (3) bekezdése szerint a Kúria sem rendelkezhetett.

[45] A közbenső ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

[46] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson bírálta el.

A határozat alapjául szolgáló jogszabályok és joggyakorlat

[47] A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209. §. (1) bekezdés.

A döntés elvi tartalma

[48] I. A deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázatot telepítő kikötése akkor tekinthető világosnak és érthetőnek, ha a tartalmi megfelelőségen túl kellő idő is a fogyasztó

rendelkezésére áll az árfolyamkockázat mibenlétének, jelentőségének, hatásainak megismerésére, megfontolására.

II. A kellő idő követelménye a szerződéses konstrukcióhoz kapcsolódó kockázatok feltárása körében nem csupán a szerződés, a kockázatfeltáró nyilatkozat formális elolvasásához, hanem az értő olvasáshoz, a megértéshez szükséges idő és körülmények biztosítását követeli meg.

Budapest, 2024. március 12.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Bajnok István s.k. előadó bíró, Dr. Gáspár Mónika s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró